

samenstelling: E.J. Stoffels

(ej.stoffels@hetnet.nl)

VASTE PLANTEN

toepassen

deel 3

gebruiksmogelijkheden

Inhoudsopgave

type het verwijzingsnummer gevolgd door <Enter>

Gebruiksmogelijkheden	3
Border	5
Bodembedekkers	32
Rotstuinen en keermuurtjes	45
Rand- en perkbeplanting	58
Snijbloemen	63
Wilde plantentuin	64
Kruidentuin	70

5. Gebruiksmogelijkheden



De gebruiksmogelijkheden zijn legio, al of niet gemengd met één- en tweejarige planten, bolgewassen, rozen of kleine heesters. Een goede kennis van het ‘plantenpalet’ is onvermijdelijk. Alleen door veel waarnemen en oefenen kan de beginnende ‘plantenschilder’ succes bereiken!

Een overzicht van toepassingsmogelijkheden:

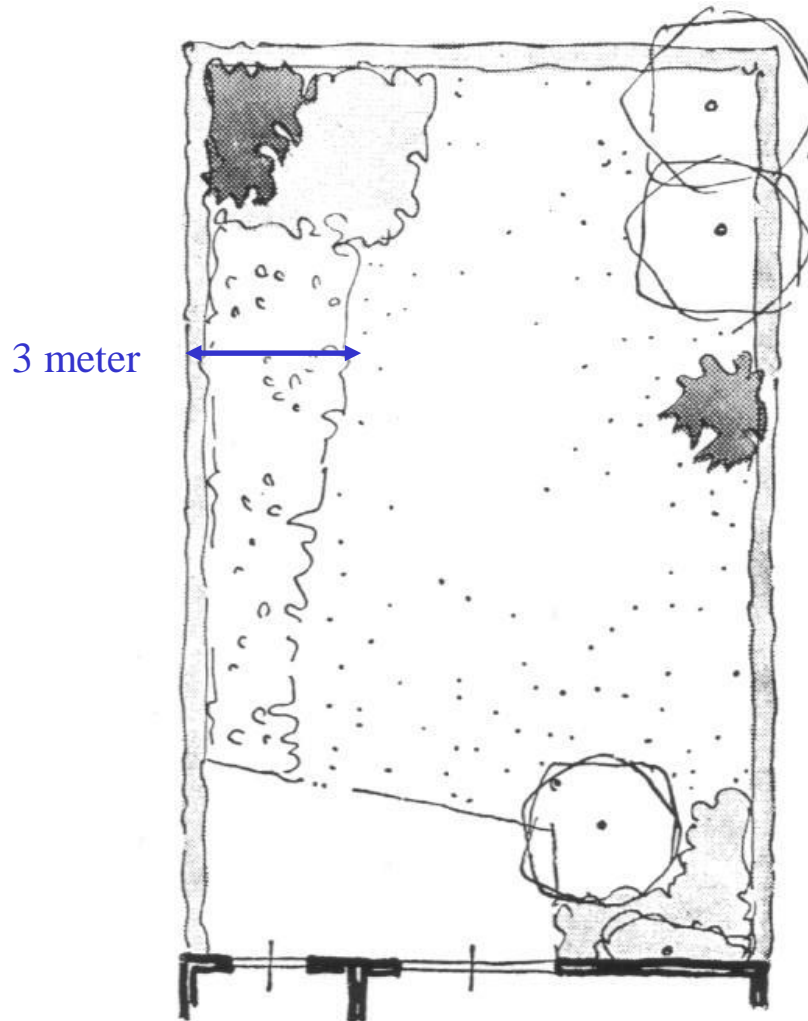
- Borderbeplantingen
- Bodembedekking (eventueel in combinatie met een 2e of 3e etage)
- Rotstuin- en keermuurbeplanting
- Rand- en perkbeplanting
- Water- moeras- en oeverbeplanting (zie betreffende programma)
- Snijbloemen
- Wilde plantentuin
- Kruidentuin

Border

- Overzicht algemene wenken *bordersituering*
 - a. De breedte mag variëren tussen 1,5 – 3 meter
 - b. Bij een grotere breedte: dubbele border
 - c. Situeer de border bij voorkeur vol in de zon
 - d. Niet in de schaduw van bomen
 - e. Bij voorkeur situeren in de lengterichting (kijkrichting)
 - f. Zorg voor een rustige achtergrond (haag, schutting, enz.)

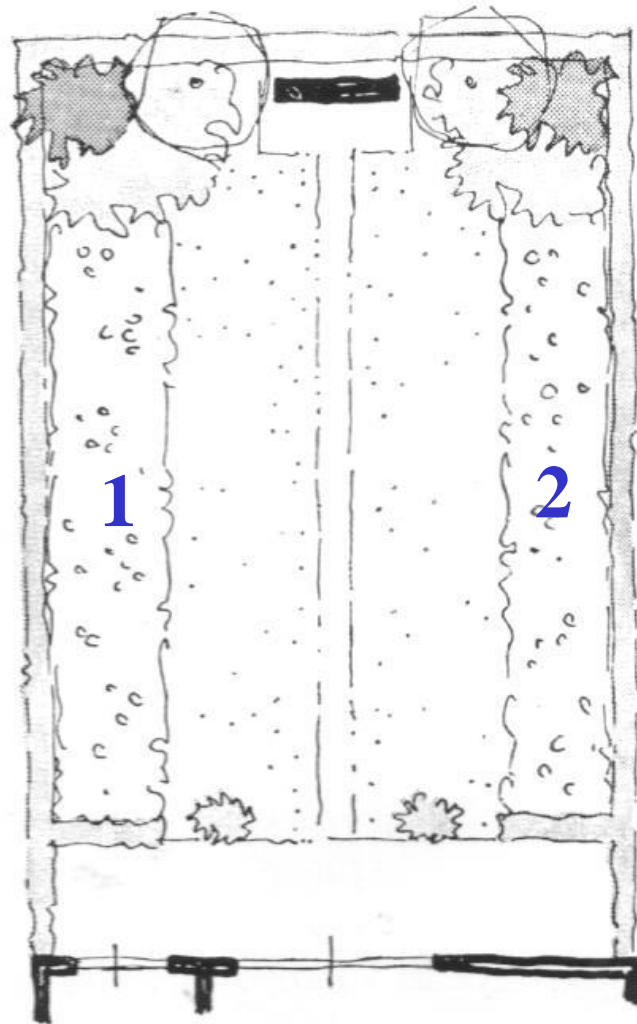
Bordersituering

De breedte mag variëren tussen 1,5 – 3 meter



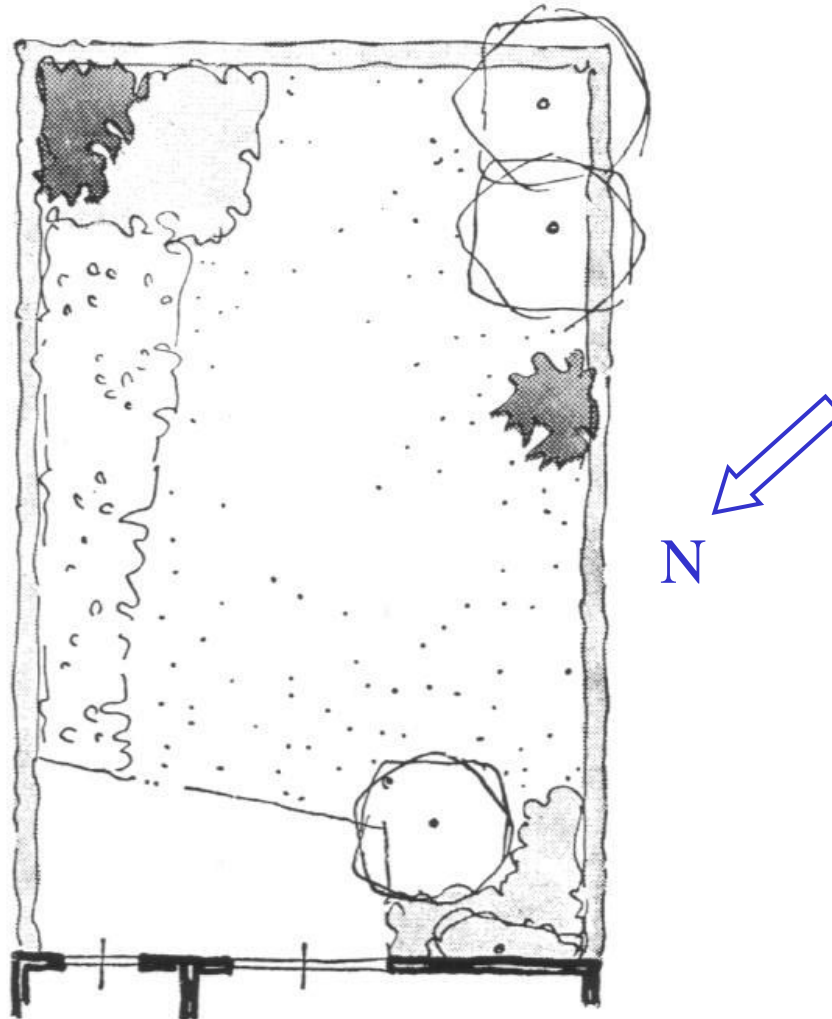
Bordersituering

Bij een grotere breedte: dubbele border



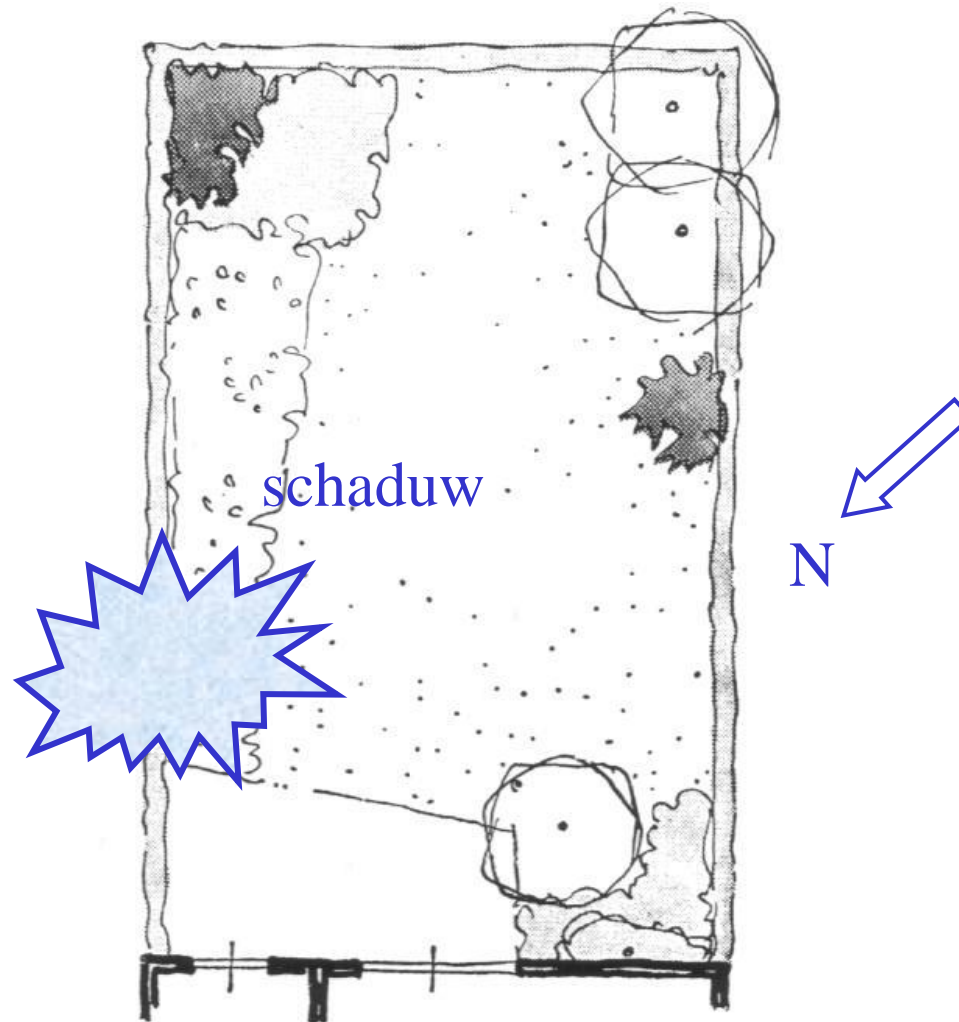
Bordersituering

Situeer de border bij voorkeur vol in de zon



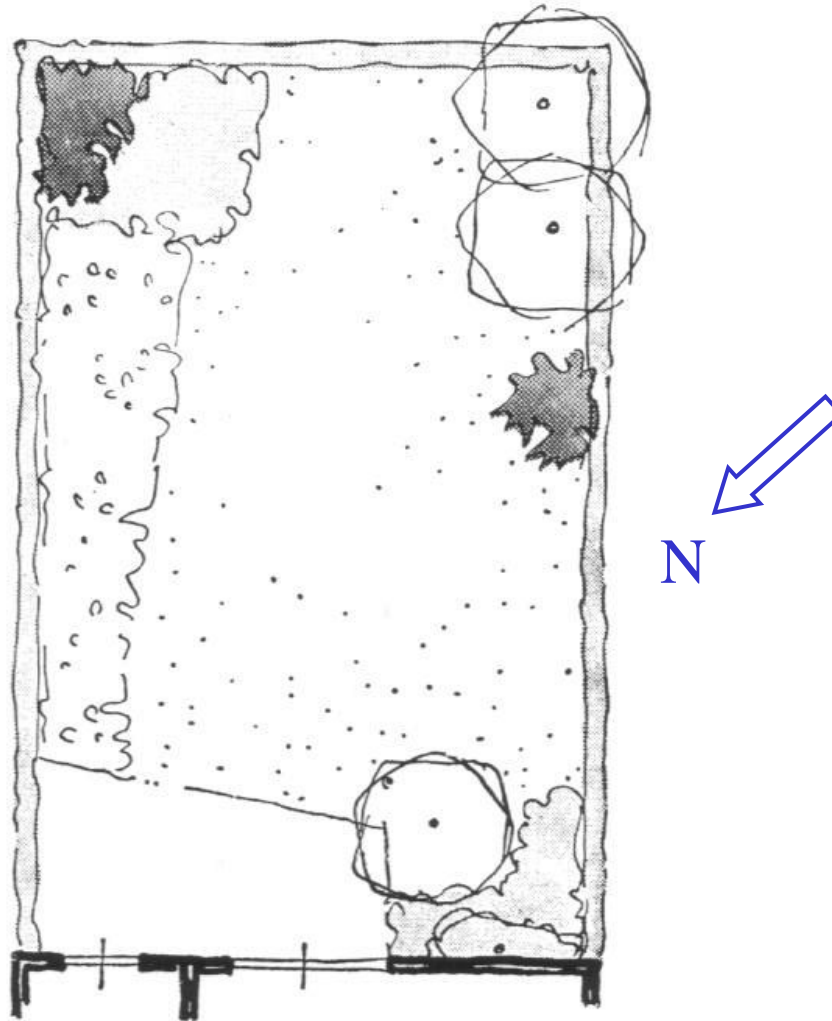
Bordersituering

Niet in de schaduw van bomen



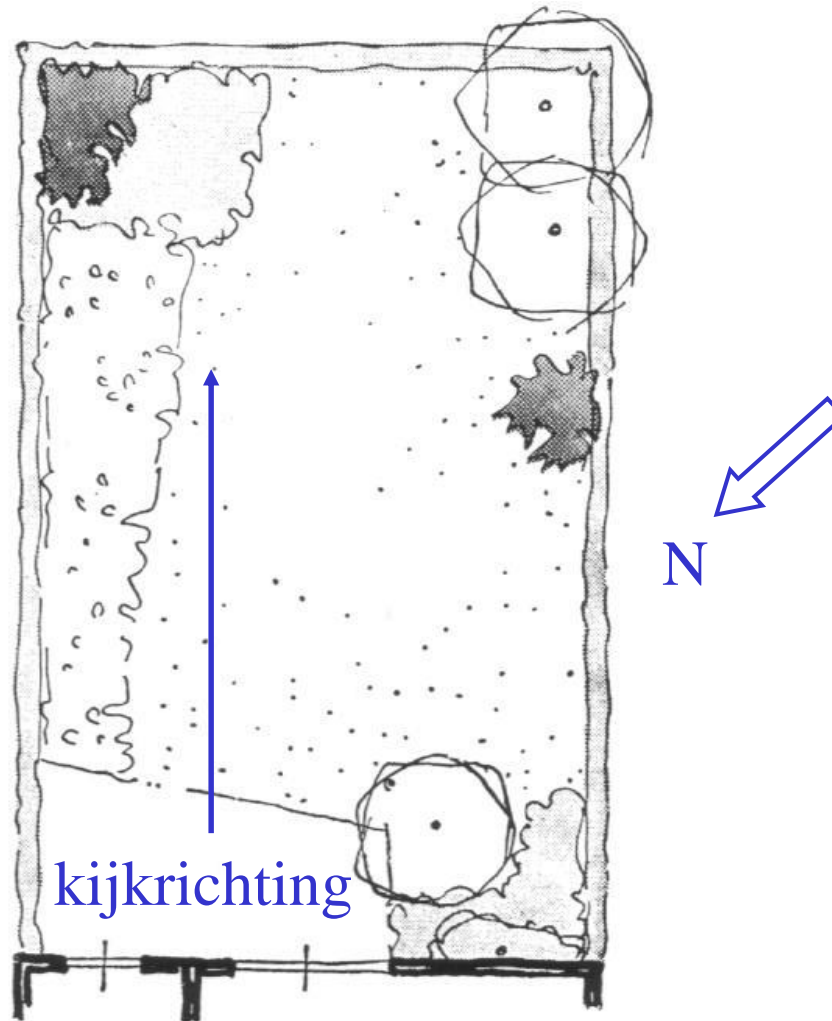
Bordersituering

Niet in de schaduw van bomen



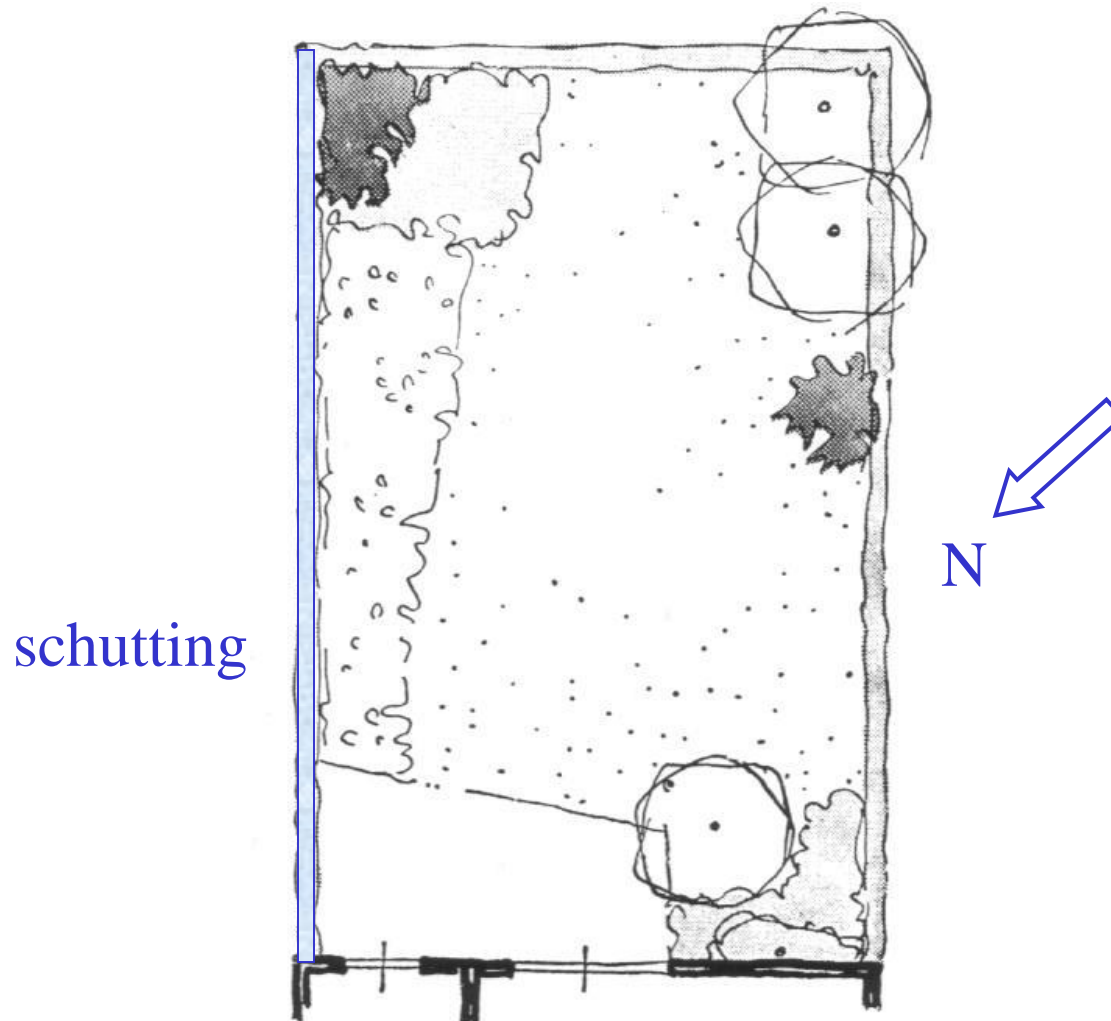
Bordersituering

Bij voorkeur situeren in de lengterichting (kijkrichting)



Bordersituering

Zorg voor een rustige achtergrond (haag, schutting, enz.)



Bordersituering

rustige achtergrond

niet in de schaduw van bomen

volle zon



breedte
1.5 – 3 m

kijkrichting

Bordersituering



dubbele border

Border

- Overzicht algemene wenken *borderopbouw*
 - a. Gebruik niet alleen vaste planten maar ook bolgewassen, één/tweejarigen en heesters
 - b. Voorkeur voor seizoenborder: boeiende combinaties
 - c. Bij de keuze voor een doorbloeiende border: géén echt hoogtepunt, wel langere aandachtsperiode

Borderopbouw

éénjarigen

heesters



seizoenborder (combinaties op kleur)

Border

- Overzicht algemene wenken *combinaties*
 - a. Zorg voor afwisseling in hoogte en vakvorm
 - b. Trek lage planten ook naar achteren, hoge naar voren (dieptewerking)
 - c. Denk aan blad- en vruchtplanten (aantrekkelijkheid vóór en ná het bloeiseizoen)
 - d. Kleuren: zie hoofdstuk 3
 - e. Afwisseling in vormen bloem en bloeiwijze: zie hoofdstuk 3
 - f. Vakgrootte of aantal planten per groep wordt mede bepaald door de eigenschappen en/of functie van de planten
 - g. Combineer planten ook eens in twee of meer etages

Border: plantencombinaties



afwisseling in hoogte en vakvorm

Border: plantencombinaties



hogere planten ook naar voren: dieptewerking

Border: plantencombinaties



bladplanten voor aantrekkelijkheid ná het bloeiseizoen

Border: plantencombinaties

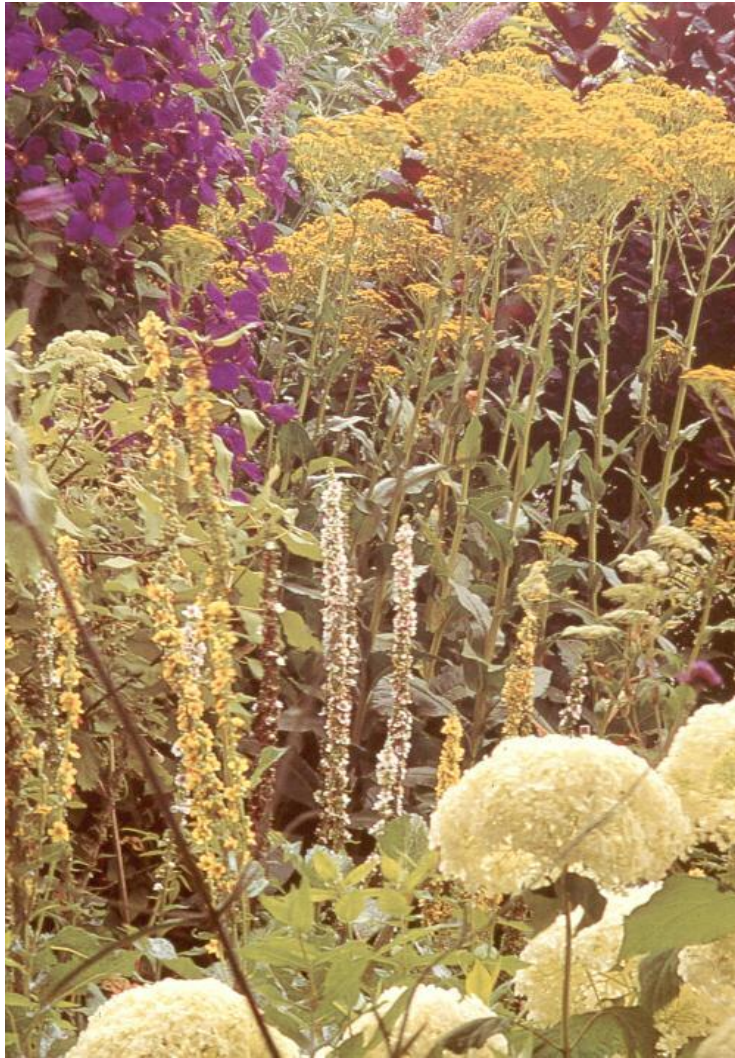


kleurcombinaties



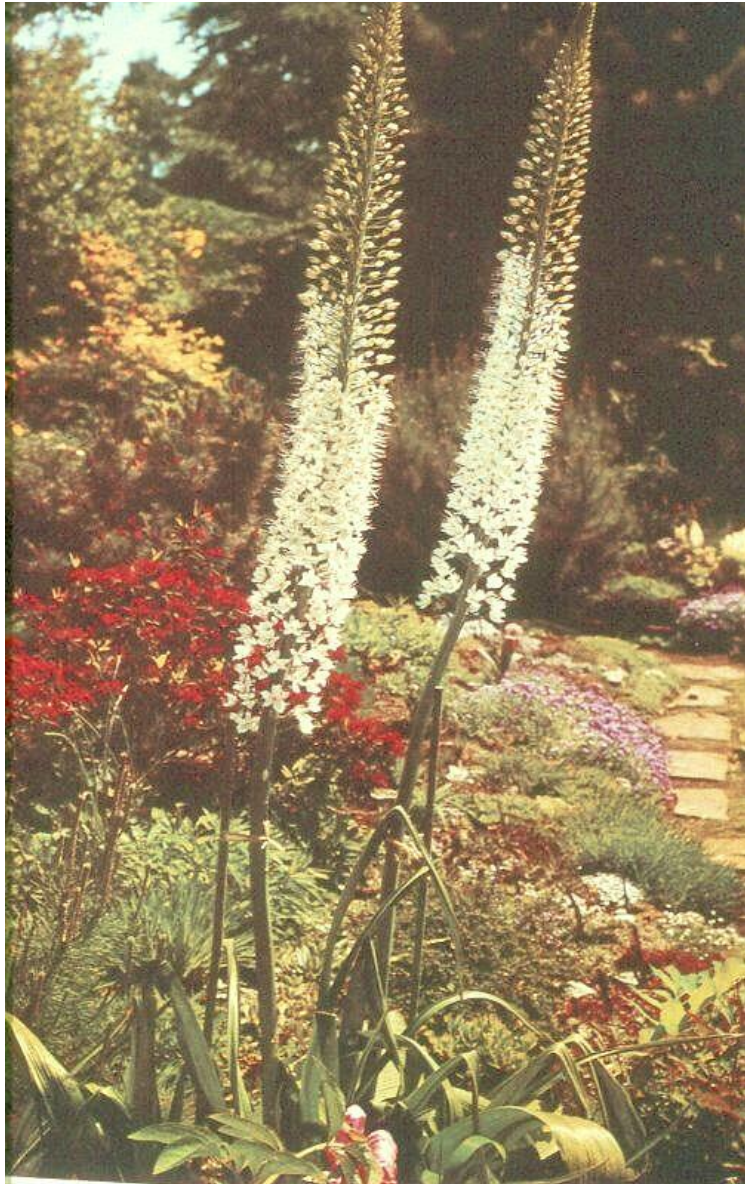
dubbele border op één kleur

Border: plantencombinaties



afwisseling in vormen van bloemen en bloeiwijzen

Border: plantencombinaties



vakgrootte of verhouding in
aantal wordt mede bepaald
door de eigenschappen en
vorm van de gekozen soort:

met de witte Eremurus (accentplant)
wordt met slechts weinig planten in
een relatief kleine ruimte veel effect
gesorteerd.

Border: plantencombinaties



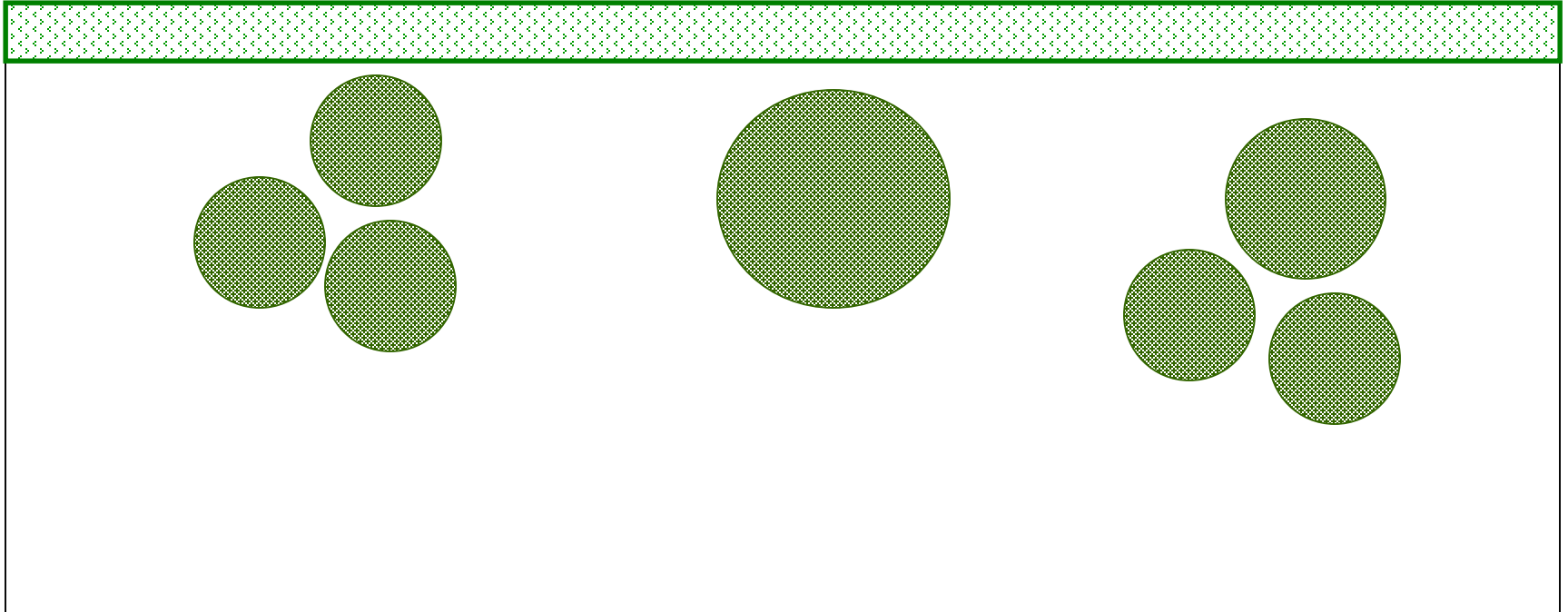
Etage combinatie: Allium in Geranium

Stap-voor-stap beplantingsopbouw



Een voorbeeld van de samenstelling van een in *etages* opgebouwde beplanting

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 1



Hoofdbeplanting: structuur bepalend, ruimte indelend, beschutting gevend, niet woekierend, stevig



Acanthus



Telekia



Rosa

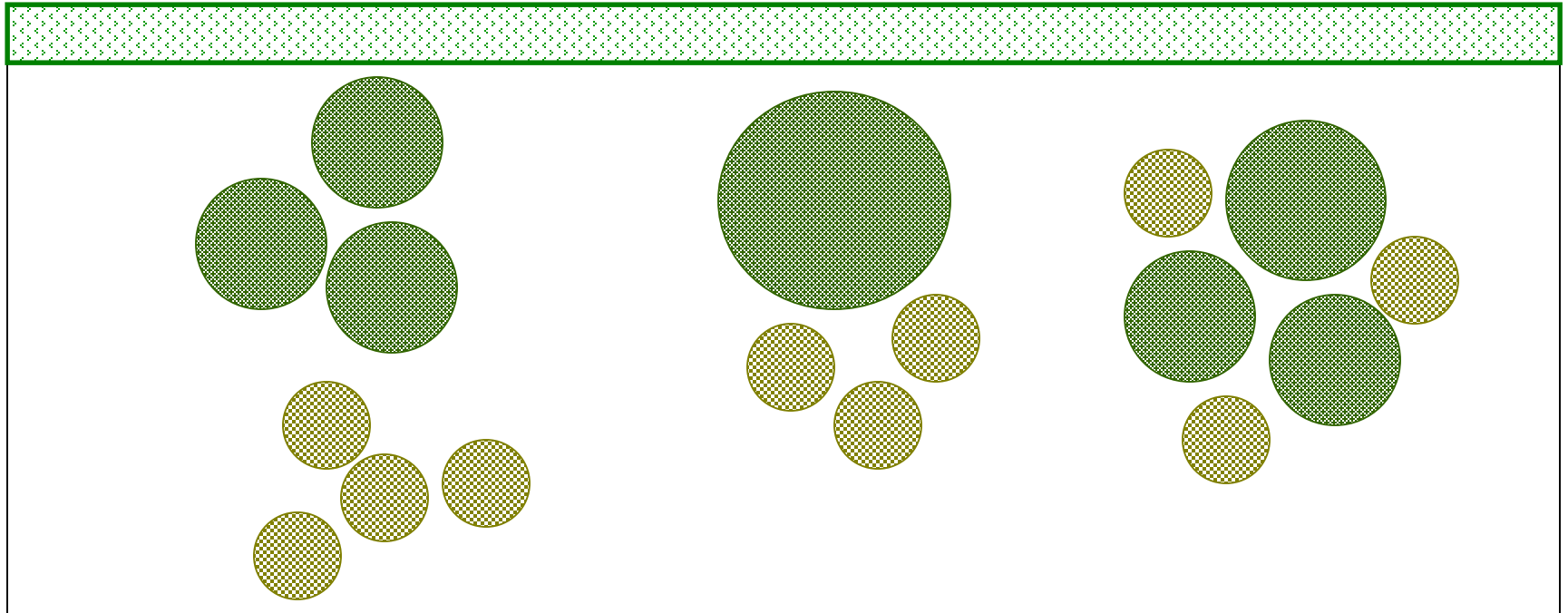


Rheum



Buxus

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 2



Leidende planten: karakterplanten, lange vegetatieperiode, stevig, niet woekierend, fraaie habitus



Ligularia



Kniphofia



Dictamnus



Hosta

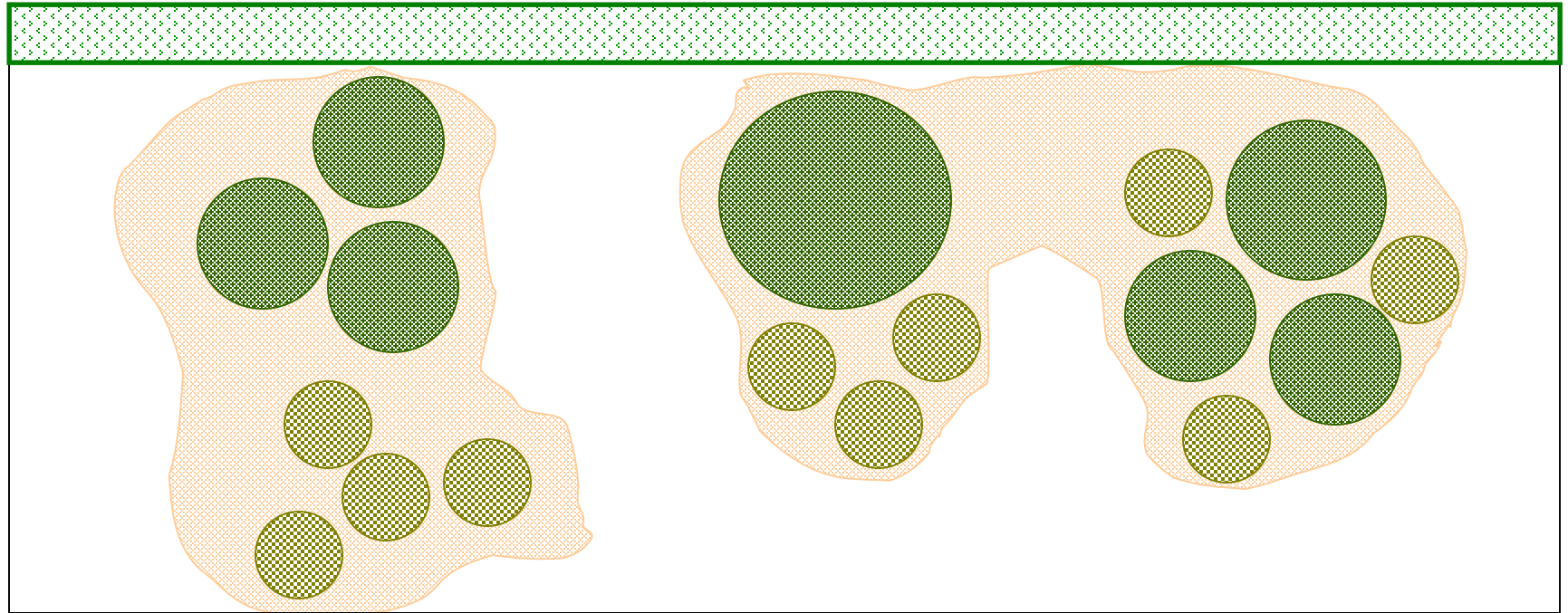


Anemone



Aster

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 3



Verbindingsplanten: groepsplanten, uitbreidend, niet woekierend, lange vegetatieperiode, fraaie habitus



Alchemilla



Anaphalis



Eryngium



Brunnera

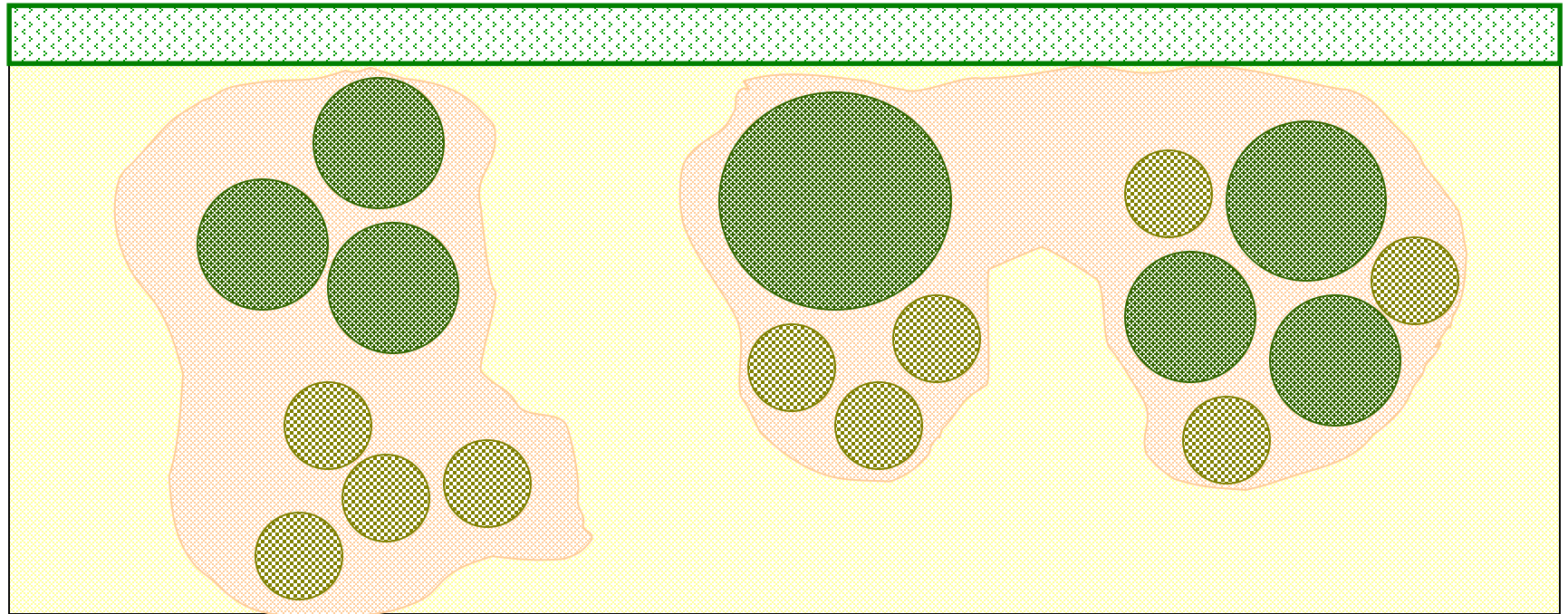


Geranium



Carex

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 4



Bodembedekkers: basisbeplanting, lange vegetatieperiode, groenblijvend, géén uitgebreid sortiment



Arabis



Aubrieta



Ajuga



Azorella

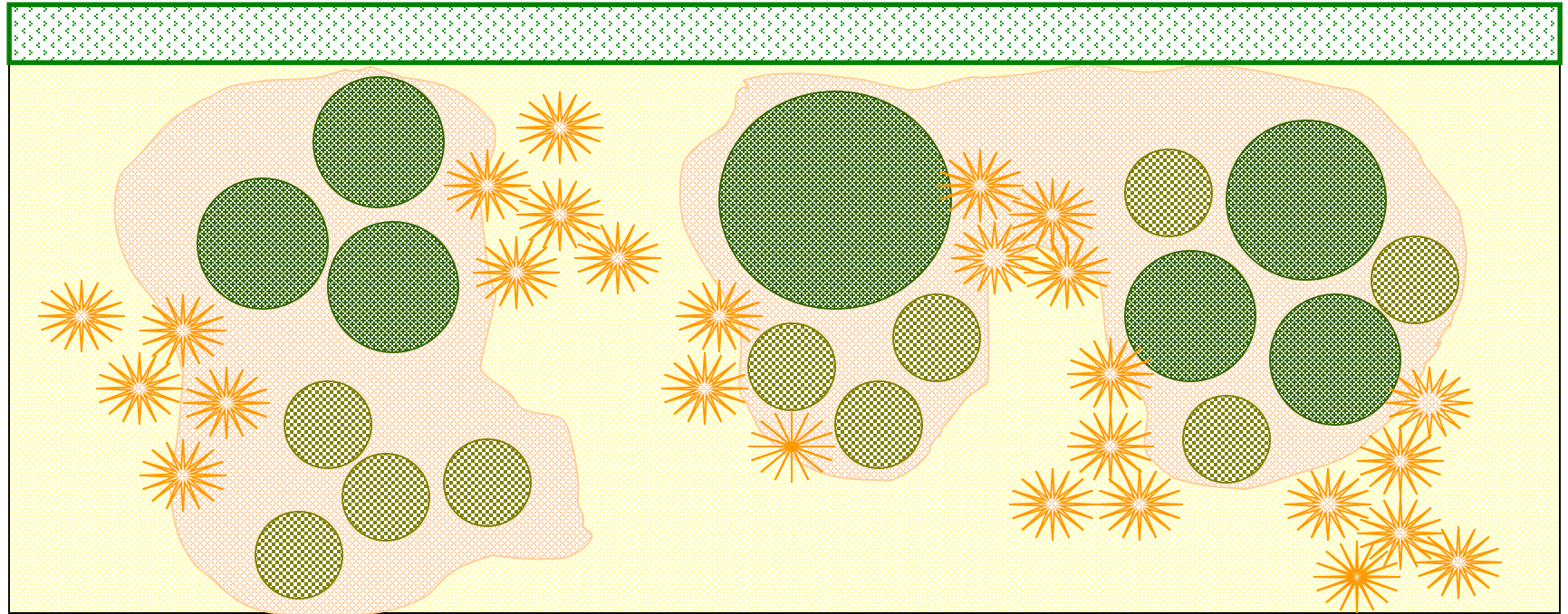


Asarum



Cotula

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 5



Bloemplanten: opluistering, decoratie, lange vegetatieperiode *niet* noodzakelijk, opvallende bloei, grote variatie



Liatris



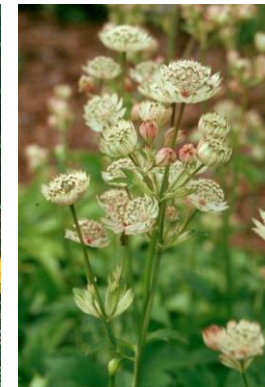
Anthemis



Lavandula



Arnica

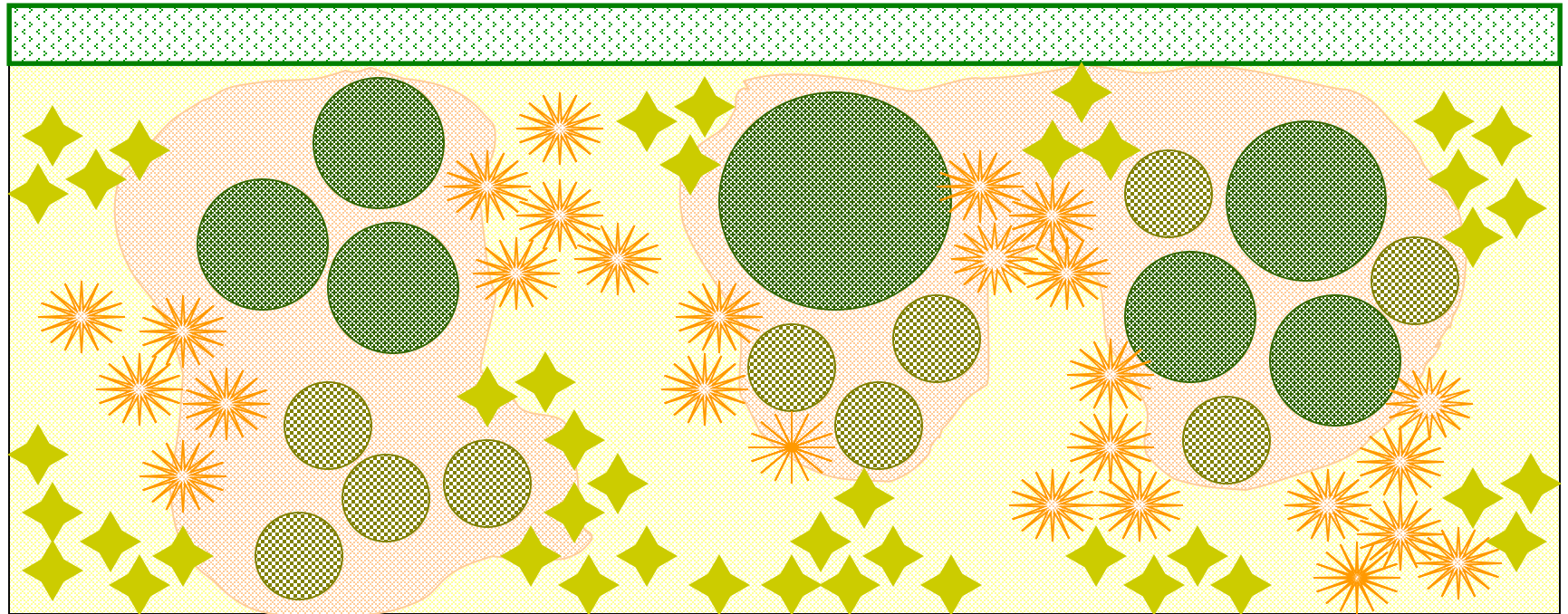


Astrantia



Aster

Stap-voor-stap beplantingsopbouw 6



Kleine sierplanten: grote variatie, korte bloeitijd mag, vaak korte vegetatieperiode, o.a. bolgewassen



Aquilegia



Lathyrus



Helleborus



Allium



Trollius



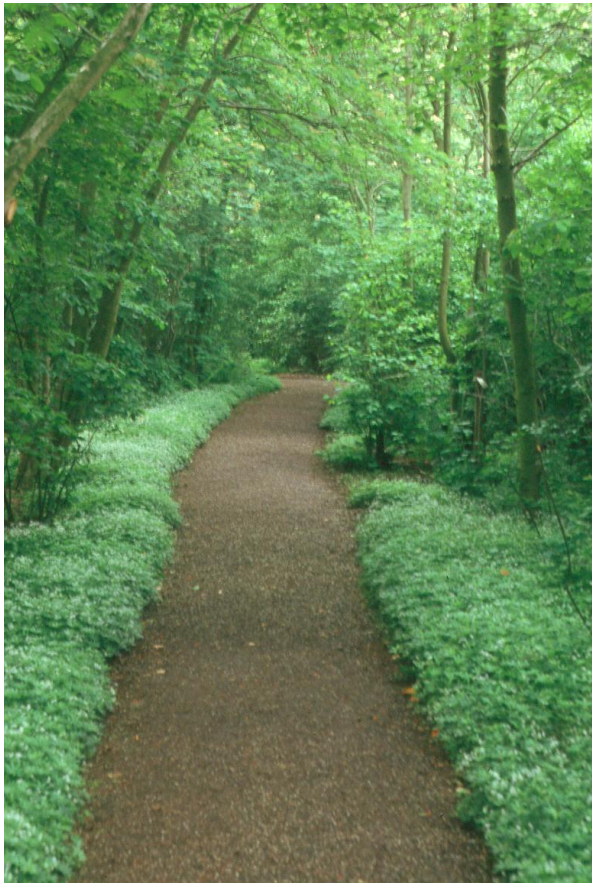
Euphorbia

Bodembedekkers

- Vaste planten lenen zich uitstekend voor een bodembedekkende beplanting, zowel in de zon als in de schaduw
 - a. Streef naar een volledige bedekking: voorkomen van onkruid, erosie en een fraaier beeld
 - b. Vermijd een regelmatig patroon of groot sortiment (lappendeken)
 - c. Kies planten met een lange vegetatieperiode of groenblijvend
 - d. Hou rekening met de verschillende groeiritmes (verdringen, woekeren!)
 - e. Prima ondergrond voor bollen, tussen rozen, solitaires, enz.
 - f. In terrassen zorgen bodembedekkers voor afwisseling en variatie
 - g. Bodembedekkers kunnen worden toegepast als vervanger van en gazon
 - h. In een schaduwtuin zorgen bontbladige soorten voor een ‘oplichtend’ effect

Bodembedekkers

Streef naar een volledige bedekking: voorkomen van onkruid, erosie en een fraaiër beeld



Asperula



Vinca

Bodembedekkers

Streef naar een volledige bedekking: voorkomen van onkruid, erosie en een fraai beeld



Alchemilla

Bodembedekkers

Streef naar een volledige bedekking: voorkomen van onkruid, erosie en een fraaiër beeld



Chelidonium onder Betula

Bodembedekkers

Vermijd een regelmatig patroon of groot sortiment (lappendeken)



Diverse Sedumsoorten

Bodembedekkers

Kies planten met een lange vegetatieperiode of groenblijvend



Cotula squalida

Bodembedekkers

Hou rekening met de verschillende groeiritmes (verdringen, woekeren!)



Lanium: snelle groeier



Azorella: trage groeier

Bodembedekkers

Prima ondergrond voor bollen, tussen rozen, solitaires, enz.



Cotula onder rozen



Geranium onder Allium

Bodembedekkers

In terrassen zorgen bodembedekkers voor afwisseling en variatie



Tiarella



Bodembedekkers

In terrassen zorgen bodembedekkers voor afwisseling en variatie



Bodembedekkers

In terrassen zorgen bodembedekkers voor afwisseling en variatie



Binnentuin: terrassen met bodembedekkers

Bodembedekkers

Bodembedekkers kunnen worden toegepast als vervanger van gazon



Loopkamille

Bodembedekkers

In een schaduwtuin zorgen bontbladige soorten voor een 'oplichtend' effect



bonte Hosta



bonte Ajuga

Rotstuinen en keermuurjes

- Het samenstellen van een rotstuin is een bijzondere specialiteit.
Enkele tips:
 - a. Houd de rotstuin rustig en niet gekunsteld: door de grote variatie in reliëf, materiaal en sortiment ontstaat snel onrust
 - b. Gebruik maar één soort natuursteen, bij voorkeur (verwerende) zandsteen
 - c. Stapel de stenen etagegewijs, het grootste deel *in* de grond
 - d. Kies de grondsoort met zorg: nooit te rijk, soms kalkrijk, soms kalkarm en soms veenachtig
 - e. De grenzen van het ene naar andere biotoop zijn vaak scherp:

zon, hitte

kalkrijk

droge helling

open

split bevattend

schaduw, koelte

kalkarm

vochtig, moerasachtig

beschut

fijn zandig

Rotstuinen en keermuurjes

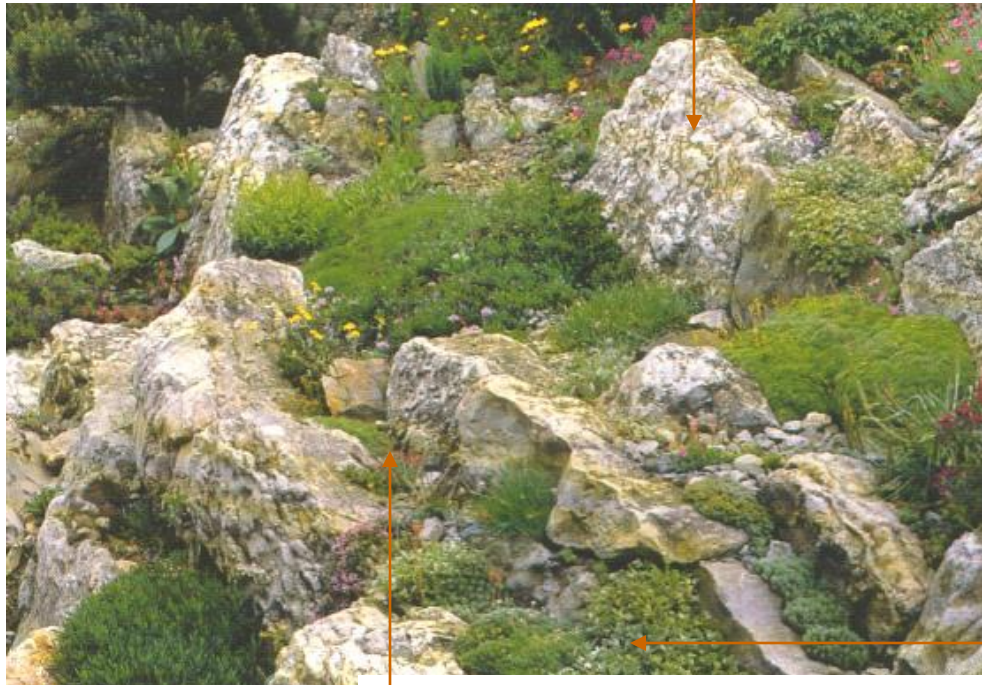
Het samenstellen van een rotstuin is een bijzondere specialiteit.
Enkele tips:

- f. Bij keermuurtjes stenen stapelen of met kalkspecie metselen
- g. Rotsplanten zijn aangepast aan de marginale groeiomstandigheden
 - Een compacte, vaak kruipende groeiwijze
 - Vette of dikwandige bladeren
 - Smalle of kleine bladeren
 - Witte of grijze, behaarde bladeren
 - Diepgaand wortelstelsel (spletten)
 - Vaak opvallende, fel gekleurde bloemen
 - Vaak een korte vegetatieperiode
- h. Veel rotsplanten zijn zeer moeilijk in de cultuur en kunnen alleen aanbevolen worden aan echte liefhebbers
- i. Een bijzonder rotstuintvorm: de steppetuin of kiezeltuin

Rotstuinen en keermuurjes

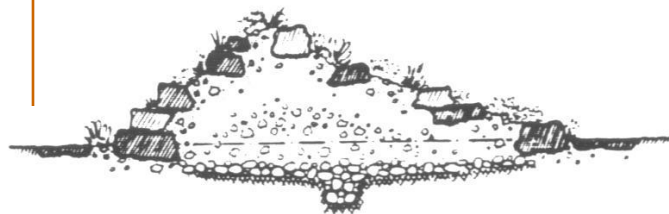
Houd de rotstuin rustig en niet gekunsteld: door de grote variatie in reliëf, materiaal en sortiment ontstaat snel onrust

Gebruik maar één soort natuursteen, bij voorkeur (verwerende) zandsteen



Kies de grondsoort met zorg: nooit te rijk, soms kalkrijk, soms kalkarm en soms veenachtig

Stapel de stenen etagegewijs, het grootste deel *in* de grond



Rotstuinen en keermuurjes

De grenzen van het ene naar andere
biotoop zijn vaak scherp

warm, zonnig



schaduw, koel

Rotstuinen en keermuurjes

De grenzen van het ene naar andere
biotoop zijn vaak scherp



grond splitbevattend (of fijn zand)

Rotstuinen en keermuurjes

De grenzen van het ene naar andere
biotoop zijn vaak scherp

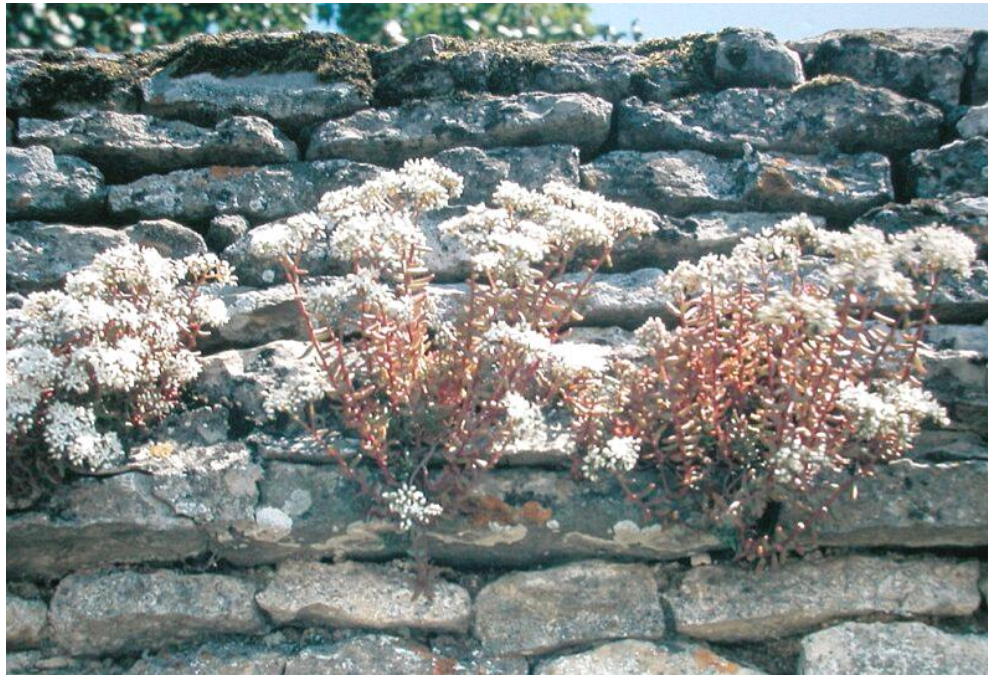


droge helling

vochtig, moerasachtig

Rotstuinen en keermuurjes

Bij (keer)muurtjes stenen stapelen...



Rotstuinen en keermuurjes



... of metselen met kalkspecie

Rotstuinen en keermuurjes

Rotsplanten zijn wat betreft het uiterlijk en groeivoorwaarden volledig aangepast aan de vaak marginale omstandigheden waaronder ze moeten groeien



kruijpende groeiwijze



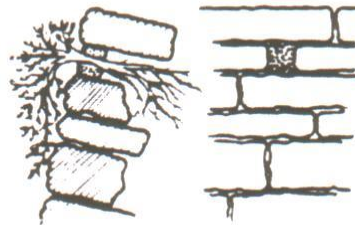
vette of dikwandige bladeren



grijze behaarde bladeren bladeren



smalle of diep ingesneden bladeren



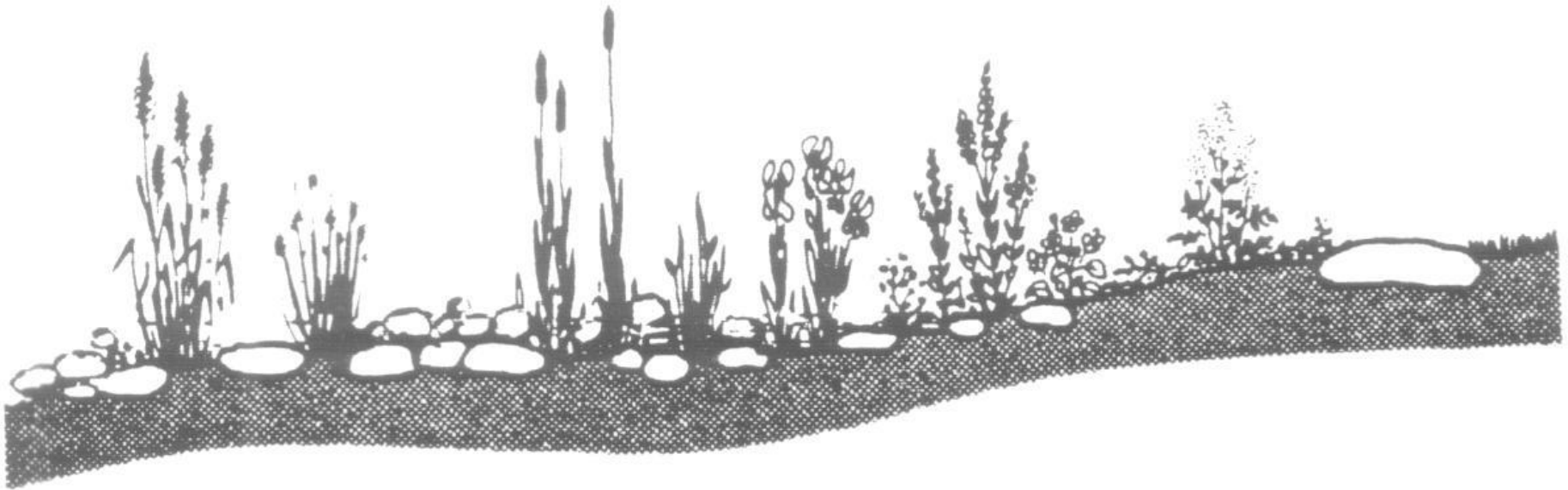
diepgaand wortelstelsel



opvallende, fel gekleurde bloemen

Rotstuinen en keermuurjes

Een aan een rotstuin verwante aanleg is de kiezel- of steppetuin: kiezelstenen worden afgewisseld met bodembedekkers en gecombineerd met hogere solitaires (vaak bol/knolgewassen als *Eremurus* en *Allium*)



Rotstuinen en keermuurjes

Een aan een rotstuin verwante aanleg is de kiezel- of steppetuin: kiezelstenen worden afgewisseld met bodembedekkers en gecompleteerd met hogere solitaires (vaak bol/knolgewassen als Eremurus en Allium)



Eremurus



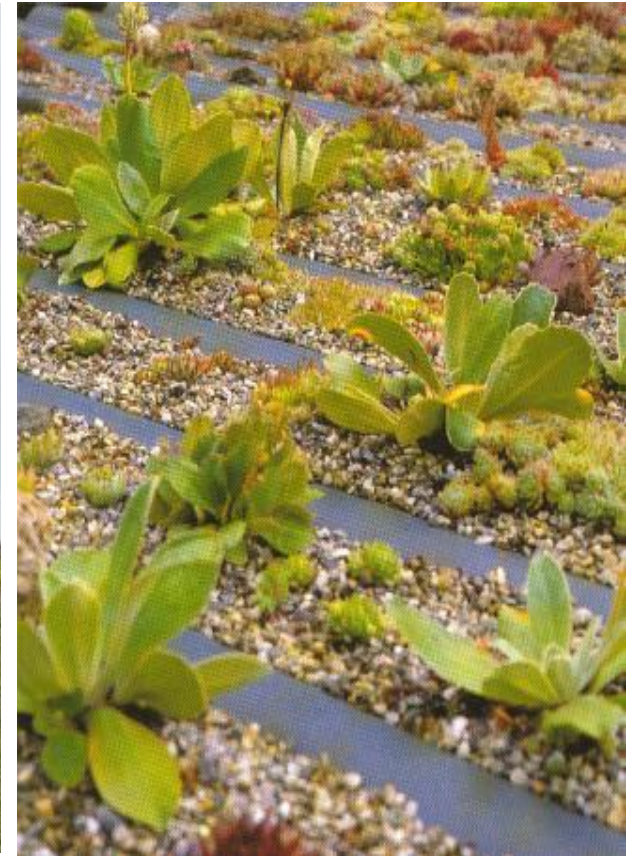
Allium

Rotstuinen en keermuurjes

Rotsplanten vinden hun toepassing ook in daktuinen



Daktuin met bodembedekkende (rots)planten



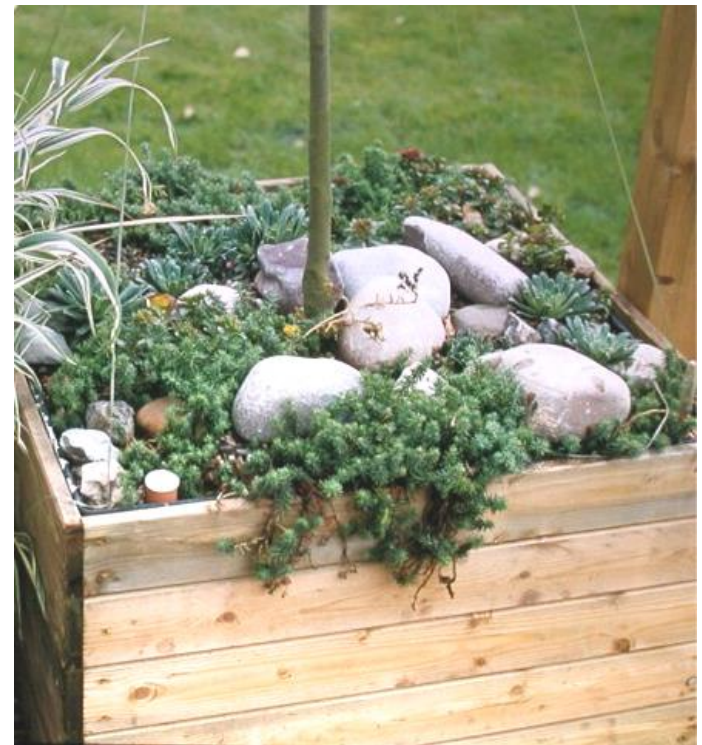
Golfplatendak met rotsplanten

Rotstuinen en keermuurjes

Ook in bakken, schalen en (dak)containers kunnen rotsplanten worden toegepast



Schalen met een miniatuur rotstuinaanleg



Dakcontainer met rotsplanten

Rand- en perkbeplanting

- De aard, functie en samenstelling van rand- en perkbeplanting verschilt aanzienlijk van die van een borderaanplant:

rand- en perkbeplanting

borderplanten

Totaal effect, de vakvorm is bepalen...

...ook effect individuele plant

Vaak voor één jaar aangeplant...

...voor meerdere jaren

Compacte, langbloeiende soorten...

...afwisseling in hoogte, vorm en bloeitijd

Zeer arbeidsintensief...

... minder arbeidsintensief

‘ouderwetse’ toepassing...

...modernere toepassing

Vaak ‘statisch’ ritme...

...meestal ‘dynamisch’ ritme

Rand- en perkbeplanting



het totaal effect, de vakvorm is bepalen



compacte, langbloeiende soorten

vaak een 'statisch' ritme

'ouderwetse' toepassing



vaak voor één jaar aangeplant

Rand- en perkbeplanting



Achillea als voorbeplanting van een heestergroep

Rand- en perkbeplanting



Hosta als voorbeplanting van een heestergroep

Rand- en perkbeplanting



Rodgersia als voorbeplanting van een heestergroep

Snijbloemen

- Veel vaste planten lenen zich uitstekend voor het samenstellen van boeketten, niet alleen vanwege de fraaie bloemen, maar ook door opvallende vruchten, zaaddozen of bijzondere bladeren



Aconitum



Alchemilla



Astilbe



Aster



Echinops



Convallaria



Gypsophila



Paeonia



Solidago



Phlox

Wilde plantentuinen

- Voor het inrichten van een wilde plantentuin moet je goed op de hoogte zijn van de begrippen en regels die in hoofdstuk 2 zijn behandeld. Drie ‘stromingen’:
 - a. Echte heemtuinen
 - b. Wilde plantentuinen
 - c. Verwilderde tuinen

Wilde plantentuinen

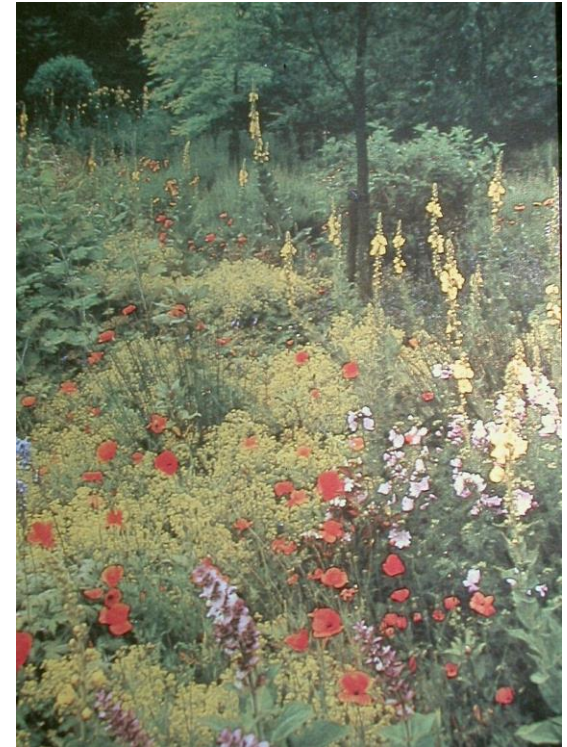
Echte heemtuin



Tuinen met een grote *educatieve* waarde.
Één of meerdere levensgemeenschappen worden zo nauwkeurig mogelijk nagebootst. De aanleg en het beheer zijn zeer gespecialiseerd!

Wilde plantentuinen

Wilde plantentuin



In wilde plantentuinen wordt vrijwel uitsluitend gebruik gemaakt van inheemse planten. Net als in een conventioneel plan worden na een selectie op groeivoorwaarden, fraaie combinaties samengesteld. De onderlinge relaties van de planten zoals die bestaat in het natuurlijk verspreidingsgebied, speelt nauwelijks een rol. Ook hier is een intensief beheer noodzakelijk!

Wilde plantentuinen

Verwilderde tuin



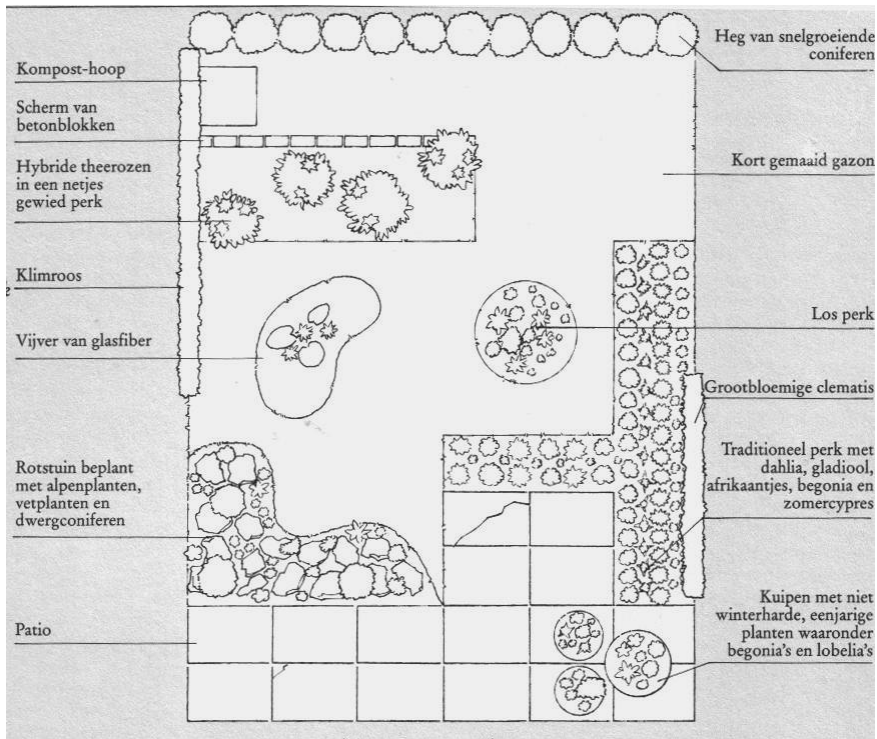
Een verwilderde tuin ontstaat spontaan. Door weinig of geen beheer van een oorspronkelijk ontwerp neemt het onkruid (dus de wilde plant) bezit van het gebied. Resultaat: een rommelig geheel van cultuur- en wilde planten

Wilde plantentuinen

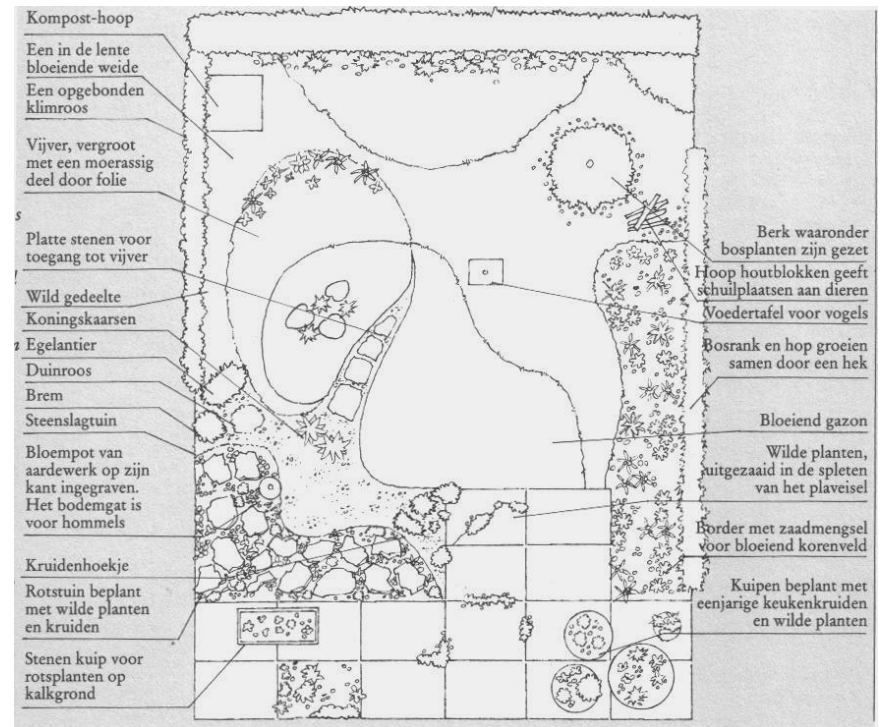
- Enkele algemene uitgangspunten voor de samenstelling:
 - a. Overweeg de koers die je wilt volgen: b.v. een normale inrichting met heemplanten op de meest geschikte plaatsen of een compleet met wilde planten samengesteld ontwerp.
 - b. Neem de ecologie van de tuin nauwkeurig op. Kijk ook naar een eventueel aanwezige begroeiing voor aanknopingspunten.
 - c. Verricht zonodig een grondonderzoek om zuurgraad en bodemsamenstelling te bepalen. Hoe *rijker* de bodem, des te *minder* kans op succes.
 - d. Verstoor de bodem zo min mogelijk. Verschraal de grond zonodig.
 - e. Maak een geschiktheidslijst van heemplanten op basis van de groeiplaatsomstandigheden.
 - f. Schaf alleen *niet* veredelde planten of mengels aan.
 - g. Pas bij aanleg en beheer alleen ‘ouderwetse’ werkmethoden toe (geen chemie!).
 - h. Laat geen achterstand in het beheer ontstaan: ban ‘indringers’ zo spoedig mogelijk uit.
 - i. Let op: een wilde plantentuin vraagt in het algemeen veel meer werk en kennis dan een tuin met cultuurplanten!

Wilde plantentuinen

- Voorbeeld van een omzetting conventionele naar wilde plantentuin



oorspronkelijk plan



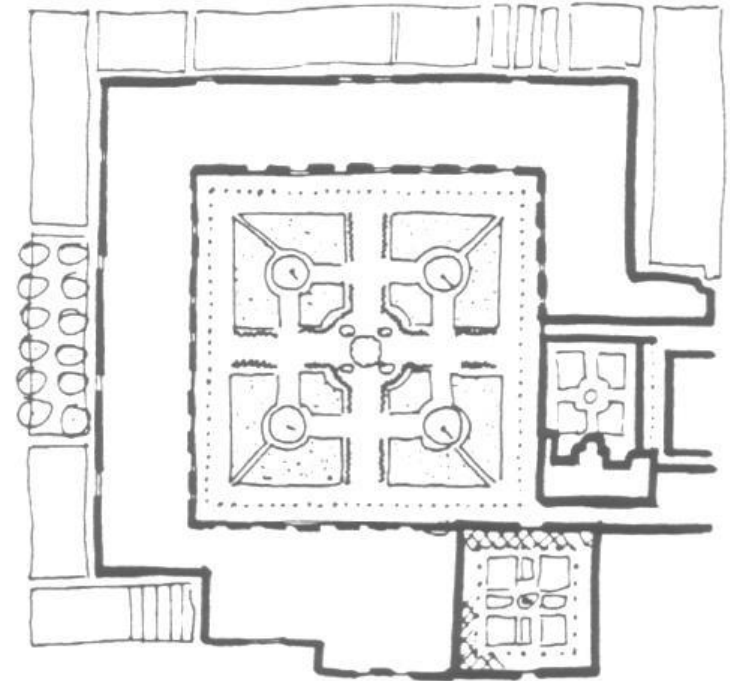
nieuw plan

Kruidentuin

- Een van de oudste manieren om (vaste) planten in cultuurtuinen toe te passen: *kloostertuinen* en *apothekershoven*. Nu zijn vooral (keuken)kruidentuinen populair. Meestal symmetrisch van opzet en in de volle zon gesitueerd.



apothekerstuin



kloosterhof

Kruidentuin

- Een van de oudste manieren om (vaste) planten in cultuurtuinen toe te passen: *kloostertuinen* en *apothekershoven*. Nu zijn vooral (keuken)kruidentuinen populair. Meestal symmetrisch van opzet en in de volle zon gesitueerd.



Engelwortel



Venkel



Lavas



Citroenmelisse



Roomse kervel



Wilde marjolein



Rozemarijn



Salie



Ruit



Steentijm